

דרובין Drobin

דרובין, הנזכרת כבר במאה ה-12, קיבלה זכויות של עיר 400 שנים לאחר מכן, ב-1511. העיר הוקמה על ידי מפשחת הסנטורים לבית קריסקי בהסכמתו של המלך זיגמונט הראשון הזקן ומשפחה זו שלטה בשטחים אלה כמה מאות שנים עד 1715. היהודים התחילו להתיישב פה, בדרובין, שנותרה עיר פרטית קטנה, במחצית השנייה של המאה הי"ז. החל משנת 1757 באים האזכורים הראשונים על קהילה יהודית שכבר קיימת. המשפחות הבאות מבעלי דרובין דאגו לפיתוח קהילה זו: בני סקארבק, צטוורטינסקי ודומבסקי. יהודי דרובין עסקו ראשית כל במסחר, במלאכה ובניהול בתי מרזח. ב-1794, לאחר חלוקתה השנייה של פולין והמעבר תחת שליטת פרוסיה, בעיירה חיו 230 יהודים (55% מכלל התושבים) – מספרם גדל עד למחצית השנייה של המאה הי"ט. בשנת 1858 הקהילה מנתה קרוב ל-840 בני אדם, מה שהיווה קרוב לשני שלישים מתושבי דרובין.

הציבור היהודי שהגיע לתקופת איזון בשנים הקים בין השנים 1846 ל-1853 בית כנסת חדש. הקהילה העסיקה גם עוזר לרב. גיוסם של שני יהודים, של פישל דרמין והערש שמרלק לגדודי הפרטיזנים במרד הפולני של 1863 נגד רוסיה, העיד על תהליכי התבוללות מתקדמים. בתחילת המאה הכ' החלו לפעול בדרובין מפלגות פוליטיות יהודיות ובהן הבונד הסוציאליסטי ופועלי ציון הציוניים.

הקרבות שהתחוללו בקרבת היישוב בעת מלחמת העולם הראשונה הביאו עימם הרס רב וגרמו לעזיבת חלק מהציבור היהודי את דרובין. לאחר השבת עצמאות פולין, בדרובין, שניטלו ממנה זכויות עיר, חיו קרוב ל-1100 יהודים, מה שהיווה כבר רק כ-45% מכלל האוכלוסייה (1921). בתקופה שבין המלחמות פעילות יעילה ביותר התנהלה על-ידי אגודת ישראל וכן על ידי הארגונים הציונים: הארגון הציוני-אורתודוקסי "מזרחי", הארגון הציוני "התקווה" וכן האיגוד הציוני. הבנק העממי וגמילות חסד לסוחרים ובעלי המלאכה עניינים בדרובין ניהלו פעילות א-מפלגתית. ביישוב פעלו בתי ספר דתיים: יסודי התורה, תלמוד תורה ואגודת ישראל. במחצית שנות ה-30 של המאה הכ' החלו בדרובין להתעצם הלכי רוח אנטישמיים בהקשר של משבר כלכלי. הדברים הגיעו לכדי חרם על חנויות יהודיות ובשנת 1937, בית הכנסת היה במוקד התקפה אנטישמית ורוגם באבנים.

הרדיפות נגד היהודים בדרובין שנכבשה על ידי הגרמנים החלו כבר בספטמבר 1939, מחורבן בית הכנסת ביום הכיפורים ומשריפה פומבית של התורה. בסתיו 1939, כבר לאחר סיפוח צפון מאזוביה אל הרייך, אזור צ'חאנוב של פרוסיה המזרחית, בעיירה התיישבו קרוב ל-400 משפחות יהודיות, בעיקר פליטים מהערים הסמוכות. בסתיו של השנה העוקבת גורשו לפלוצק, מלאווה, צ'חאנוב ו-וורשה. באביב 1940 הוקם מחנה עבודה בדרובין, בו נמצאו גם פולנים וגם יהודים. האסירים עבדו בריסוק אבנים ו-וויסות הנהר קרסובקה (מחנה זה חוסל על ידי שלטונות הכיבוש בנובמבר 1943). במרץ 1941, קרוב ל-600 מיהודי דרובין נשלחו אל המחנה בזלדובו ולאחר מכן לפיוטרקוב טריבונלסקי, שם הם חלקו את מר גורלם של אסירי הגטו המקומי. מציבור זה שרדו את השואה רק שישה בני אדם.

ל-700 בני האדם הנותרים בדרובין הגרמנים הקימו ב-1941 גטו קטן בשולי העיר. קם בו יודנראט, המורכב מאנשים רנדומליים, היות וחברי הנהלת הקהילה היהודית שלפני המלחמה סירבו לשתף פעולה. הוקם מטבח עממי שהשתדל להבטיח סיוע לתושבי הגטו העניים ביותר. היודנראט הוכרע ואולץ לספק מדי יום קונטינגנט של כמה מאות עובדים שהועסקו בבניית דרכים. בדצמבר 1941 הגרמנים החלו להשמיד את הגטו. אוכלוסיית הגטו הוצאה אל הגטו בנובה מיאסטו, ליד פלונסק. שאר אסירי הגטו הוצאו מהמקום בינואר של השנה העוקבת אל הגטו בשצ'גובו. את תקופת השואה שרדו קרוב ל-50 עד 60 מיהודי דרובין. לאחר המלחמה שבו למחוזות ילדותם רק כמה מהם. לאחר רציחתם של חמישה יהודים ברצ'ונז' הקרובה באוגוסט 1945 ובהם שניים מיוצאי דרובין, שורדי השואה החלו להגר מהמדינה.

בית העלמין היהודי הישן בדרובין קם קרוב לוודאי עוד במאה הי"ח. הוא נחרב בתקופת השואה כאשר הגרמנים הקימו בו שטח אימונים. לאחר המלחמה אתר זה הפך למגרש כדורגל, מיקומו מגלה שהוא היה כיחידה אחת עם בית הכנסת והמקווה.

בית העלמין היהודי החדש בדרובין, הנמצא צפונית לכיכר השוק ברחוב שרפצקה, גם הוא קרוב לוודאי הוקם במאה הי"ח. הקבורה האחרונה הידועה התקיימה בו ב-1939. בעת מלחמת העולם השנייה הגרמנים החריבו את בית העלמין והשתמשו במצבות שנגדעו ממקומן בתור חומר לריצוף דרכים. ב-1964 בבית העלמין נפתחה אנדרטה לזכר יהודי דרובין שניספו בשואה. האנדרטה הינה בצורת מצבה. ב-1975 הקהילה היהודית הדתית ערכה סדר וניקיון בשטח בית העלמין וגידרה אותו. שטח בית העלמין הוא כ-0,5 הקטר.